

PROJEKT NOVE ZGRADE MUZEJA SUVREMENE UMJETNOSTI I NOVI VIZUALNI IDENTITET

Željka Himbele

Muzej suvremene umjetnosti

Zagreb

Ovogodišnja kustoska radionica Instituta za suvremenu umjetnost u Zagrebu održana je pod nazivom "Muzeji i galerije suvremene umjetnosti - poslije rata" i to u tri dijela. Prvi dio održan je od 11. do 15. svibnja, u Zagrebu i gradovima Slavonije. Jedna od ustanova koju su tada posjetili sudionici radionice bio je i Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu. Kustosi su obišli izložbene prostore Muzeja, gdje je upravo bilo u tijeku postavljanje izložbe Gorkoga Žuvele. Kustosica izložbe, mr. Leonida Kovač, upoznala ih je s radom ovoga umjetnika, te ih je provela kroz izložbu i obrazložila njenu koncepciju. Ravnateljica muzeja, mr. Snježana Pintarić i kustosica muzeja Marija Gattin upoznale su goste s poviješću Muzeja, novim vizualnim identitetom koji je Muzej dobio 1998. godine, problematikom prostora i rada u sadašnjim skućenim uvjetima, te s arhitektonskim natječajem za novu zgradu čija bi izgradnja trebala riješiti taj problem. Natječaj je u vrijeme održavanja radionice još bio u tijeku, a u međuvremenu je završen, te su pristigli radovi (nacrti, makete i tekstualna obrazloženja) bili prikazani na izložbi u Muzeju suvremene umjetnosti od 5. do 19. rujna 1999.g.

Muzej suvremene umjetnosti u stvari je novi naziv za Galerije grada Zagreba, u čiji sastav su ulazile Galerija suvremene umjetnosti (GSU, osnovana 1954. godine), Centar za fotografiju,

Mladi kustosi na izložbi Gorkoga Žuvele u Muzeju suvremene umjetnosti

film i televiziju (CEFFT, osnovan početkom sedamdesetih godina), Zbirka Benko Horvat, Odjel za biblioteku i dokumentaciju, Atelje Meštović (danas Fundacija Meštović), Galerija primitivne umjetnosti (1994.g. postaje Hrvatski muzej naivne umjetnosti), te zbirka "Jozo Kljaković." (danas pod upravom Centra za likovni odgoj).

Godine 1998. Galerije grada Zagreba dobile su status Muzeja suvremene umjetnosti koji sačinjavaju sljedeći odjeli:

Opći odjel

Stručni odjel - sastoji se od osam posebnih odjela koji obrađuju pojedine zbirke u koje su grupirana djela iz fundusa Muzeja (čiji broj iznosi više od 9000).

Odjel moderne umjetnosti - bavi se zbirkom moderne umjetnosti, koju čine djela hrvatskih umjetnika nastala u razdoblju od 1900. godine do kraja 2. svjetskog rata.

Odjel suvremene umjetnosti - obrađuje središnju zbirku muzeja, tj. djela nastala u razdoblju od 2. svjetskog rata do danas. Bavi se individualnim opusima hrvatskih umjetnika, te općenito pravcima i tendencijama u hrvatskoj umjetnosti toga razdoblja.

Odjel inozemne umjetnosti - rad mu je vezan uz zbirku djela inozemnih umjetnika, nastalih u periodu od početka stoljeća do danas. Najreprezentativniji dio zbirke čine djela - akvizicije vezane uz pokret (izložbe) Novih tendencija, održanih u Galeriji suvremene umjetnosti šezdesetih i sedamdesetih godina. *Odjel marginalne umjetnosti* - obuhvaća rad na zbirci djela inozemne i domaće marginalne umjetnosti (outsider art) 20. stoljeća.

Specijalne zbirke - posebne zbirke i donacije (donacija Seissel, zbirka Benko Horvat, te zbirka Vjenceslav Richter u njegovoj kući na Vrhovcu 38).

Ekperimentalno istraživački odjel - bavi se praćenjem i istraživanjem novih oblika umjetničkog izraza.

Dizajn i plakat - obuhvaća rad na nedavno formiranoj zbirci koja sadržava djela inozemne i domaće umjetnosti s područja dizajna i grafičkog dizajna 20. stoljeća.

Odjel fotografije, filma i televizije - nastavlja djelatnost CEFFT-a, a bavi se djelima nastalima u mediju fotografije, filma i TV. Zbirka se većim dijelom sastoji od radova nastalih od pedesetih godina nadalje, domaćih i inozemnih autora.

Dokumentacija, Knjižnica, Izdavački odjel, Audio - vizualni centar, Zaštita građe

Odjel za veze s publikom.

Već od samih početaka svog djelovanja Galerija suvremene umjetnosti imala je razrađen vizualni identitet. Početkom šezdesetih godina svojim dizajnom obilježio ga je Ivan Picelj, izradivši logo i osnovnu tipografiju Galerije koji se nisu mijenjali do 1998. godine. Picelj je radio i na dizajnu plakata (1956.-

Kustosi u razgovoru s ravnateljicom Muzeja suvremene umjetnosti

1983.) i kataloga ustanove (1960.-1986.); najprije stalno, a kasnije povremeno. Na plakatima iz tog perioda radili su i Edo Kovačević (1955.-1960.) i Mihajlo Arsovski (1966.-1975.). Od 1971. do 1985. plakate i kataloge Galerije dizajnira Dalibor Martinis, a od 1977. do 1987. oblikuje i kataloge Studija GSU. Njegov dizajn javlja se zajedno s prelaskom kataloga na format A4 1975. godine (dotadašnji formati bili su najprije 18x14 cm, zatim 20x21 cm). Ostali dizajneri galerije u sedamdesetim i osamdesetim godinama bili su Boris Bučan (plakati od 1975. do 1982.), Mladen Galić (plakati od 1978. do 1980.), Goran Trbuljak (plakati od 1975. do 1985. i katalozi sedamdesetih godina), Tomislav Gotovac (katalozi izložaba CEFFT-a), te Marijan Jevšovar, koji oblikuje kataloge retrospektivnih izložaba unutar biblioteke "Opus" od 1988. godine.

U devedesetim godinama kao dizajner galerije istaknula se Dubravka Rakoci, oblikujući kataloge od 1993.-1998. godine. Budući da su Galerije grada Zagreba 1998. godine dobile status Muzeja suvremene umjetnosti, javila se potreba za novim vizualnim identitetom ustanove, umjesto preuzimanja starog. Godine 1998. Muzej suvremene umjetnosti raspisao je pozivni natječaj za izradu osnovnih elemenata novog vizualnog identiteta

MSU. Natječaj je bio otvoren 15. svibnja, a zatvoren 25. lipnja 1998. godine. Obuhvatio je izradu znaka, logotipa i osnovne tipografije, kao i njihovu primjenu na tiskovinama: omotnici, listovnom papiru i posjetnici djelatnika muzeja, te oblikovanje pozivnice i izradu makete kataloga. Natječaj je upućen sljedećim dizajnerima: Dubravki Rakoci, Darku Fritzu, Željku Serdareviću, Juriju Armandi, te Davoru Bruketi & Nikoli Žiniću.

Ocjenjivački sud je nakon razmatranja radova dizajnera koji su se odazvali natječaju (D.Rakoci, D. Fritz, J. Armanda) prihvatio ponudeno rješenje Jurija Armande kao najbolje.

Novi logotip Muzeja sastavljen je od podloge u dvije osnovne boje (crnoj i tamnocrvenoj), na kojoj su u negativu izvedena slova - skraćeni naziva muzeja: MSU, te je ispod slova stavljeno ime grada Zagreba (što se zahtijevalo u natječaju). Cjelinom dominira slovo M, čime se stavlja naglasak na novi, muzejski status, s nekim novim funkcijama i zadacima.

Armanda je izborom boja (crvena je malo tamnija) i čistoćom oblikovanja logotipa ostao na tragu dotadašnjeg, prepoznatljivog dizajna GSU. Ipak, znak je tipografski razvedeniji i agresivnije oblikovan - zamišljen kompaktno, cilja na laku pamtljivost i prepoznatljivost. Također je vrlo fleksibilan: izvođenjem podloge

u drugim bojama ili mijenjanjem dimenzija ne gubi svoje osnovne karakteristike, te je i dalje lako čitljiv. Armanda svojim dizajnom prvenstveno želi istaknuti prijelaz Galerija grada Zagreba u Muzej suvremene umjetnosti, dakle njegovu muzejsku, a ne samo izložbenu djelatnost (kojom je on do sada bio najviše prisutan u javnosti), te tako dati priloga jačanju njegove uloge u kulturnom životu grada. Novi vizualni identitet korišten je i pri izradi Web sitea MSU-a u okviru projekta Muzejskog dokumentacijskog centra "Muzeji Hrvatske na Internetu".

Muzej suvremene umjetnosti danas je smješten na dvije lokacije: u baroknoj palači Kulmer na Katarininu trgu 2 (izložbeni prostor, depoi, sobe kustosa) i u Habledićevoj ulici na broju 2, gdje se nalazi uprava muzeja, dokumentacija i biblioteka. Od svog osnutka 21. prosinca 1954. godine Galerija suvremene umjetnosti sustavno prikuplja umjetnička djela i stvara fundus, najčešće otkupljivanjem radova umjetnika koji su izlagali u galeriji. Fundus je tokom vremena narastao, tako da danas ima više od 9000 djela. Već od 1961. godine počinje bitka Galerije za novi prostor u gradu Zagrebu, jer su prostori u kojima je i danas smještena postajali sve tješnji i nedovoljni za njeno funkcioniranje (npr. zbog nedostatka prostora bilo je nemoguće formirati stalni postav). Budući da je zbirka rasla, izložbeni prostor smanjen je da bi neke od izložbenih dvorana mogle preuzeti ulogu depoa. Nakon niza prijedloga za njeno preseljenje, 1996. godine određena je konačna lokacija za izgradnju budućeg muzeja - u Novom Zagrebu, na sjeveroistočnoj strani raskrižja Avenije Većeslava i Holjevca i Avenije Dubrovnik.

10. ožujka 1999. godine raspisan je državni natječaj za idejno arhitektonsko-urbanističko rješenje Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Raspisivači natječaja bili su Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Gradsko poglavarstvo Zagreba, dok je Društvo arhitekata Zagreb bilo provoditelj i organizator. Natječaj je bio jednostupanjski, na njemu su mogli sudjelovati samo hrvatski arhitekti, a trajao je do 10. lipnja 1999. godine. Dana 22. srpnja 1999. objavljeni su njegovi rezultati. Na natječaj su pristigla 144 rada (u uži je izbor ušlo 85 radova). Ocjenjivački sud najboljim je rješenjem proglasio rad d.i.a. Igora Franića. Drugu nagradu dobio je tim d.i.a. Helene i Hrvoja Njirića, a treću rad d.i.a.

prof. Ivana Crnkovića. Također su podijeljene i tri otkupne nagrade: Jerku Gluščeviću, timu d.i.a. Tomislav Pavelić-Andrej Uchytel, te timu d.i.a. Branimir Medić-Pero Puljiz. Svi pristigli radovi, njihovi nacrti, makete, i tekstualna obrazloženja bili su izloženi javnosti na izložbi koja je od 5. do 19. rujna 1999. održana u prostorijama Muzeja suvremene umjetnosti.

Po projektu Igora Franića, muzej bi trebao imati 10.700 m² i pet etaža. Arhitektonske mase objekta raspoređene su u formi meandra - dio građevine izdignut je od razine terena, tako da prostor ispod zgrade zadržava kontinuitet okolnog terena. Ulazni dio bio bi okrenut prema Aveniji Dubrovnik, a oko zgrade trebale bi se pružati zelene površine i park skulptura. U podrumu će se nalaziti garaže, depoi i radno-tehnički dio. Na sjevernoj strani objekta koja gleda na šumu uz jezero Bundek, nalazi se izložbeni prostor na otvorenom. Prizemlje sadržava ulazni dio s odvojenim prilazima stalnom postavu i povremenim izložbama. Tu bi trebali biti smješteni i garderoba, informativni punkt, prodavaonica, čitaonica, audiovizualni studio, digitalni muzej, polivalentna dvorana, prostorije za pedagoški rad, restoran (koji se proteže i na gornju etažu) te zatvoreni, radno-stručni sadržaji. Osnovni sadržaji muzeja podignuti su na etaže: na prvom, drugom i trećem katu

nalazit će se izložbeni prostori (za stalni postav predviđeno je 3500-4000 m², a za povremene izložbe 1500 m²), te sobe kustosa i ostalog muzejskog osoblja.

Nakon natječaja za idejni prijedlog slijedi izrada projektne dokumentacije (što bi trebalo biti dovršeno do kraja godine), te utvrđivanje rasporeda zbirke u stalnom postavu. Iz cjelokupnog fundusa Muzeja suvremene umjetnosti u stalni postav ući će 600 djela, a ravnopravno će biti zastupljene sve zbirke. Izgradnja novog objekta trebala bi započeti početkom 2000. godine.

Novi logotip Muzeja suvremene umjetnosti